

Filosofie a psaný text

Platón má za to, že psaný text je pouhou pomůckou, ale že nemůže vést ke skutečné filosofii, nemůže uvést do aktivního filosofování. To je v jistém smyslu pravda, ale neplatí to jen o filosofii a filosofování. Text je skutečně pouhou pomůckou: dáte-li nějaký román do rukou člověku, který neumí číst, kniha sama jej do čtení nevede. V tom smyslu má mimořádný význam mluvené slovo, ale nikoli proto, že je možno je slyšet, nýbrž proto, že při jeho naslouchání jsme v přímém kontaktu s tím, kdo promlouvá. Zásadní důležitost tu má osobní zapojení do sociálního kontextu. Nicméně když už je někdo v takovémto sociálním kontextu osobně zapojen do filosofování (v rozmluvách, kdy se také může živého promlouvajícího dotazovat a může dostávat odpověď na svou otázku), jednou uveden už může nadále pracovat i s texty, přinejmenším s texty toho, koho už živě slyšel, ale posléze i s texty těch dalších, které neslyšel a někdy ani slyšet nemohl. Přímý kontakt, v němž je adept uváděn do filosofování, je nepochybně nezbytný (nebo přinejmenším velmi žádoucí a jen těžko nahraditelný), ale o ten je přece postaráno od prvních dnů, kdy je dítě uváděno do jazyka (do světa jazyka), neboť tam, kde filosofie (byť v nejrůznější pošramocené podobě) pronikla už do všeho myšlení, může nějaké speciální „uvádění“ do filosofie znamenat jen stále poukazování na vady a omyly onoho filosofičností nakaženého běžného myšlení a postupné jeho pročišťování až k úrovni, které v dané době bylo nebo může být dosahováno. A takovéto pročišťování se nikdy nemůže obejít bez čtení a přímo studia textů, bez jejich důkladných rozborů a náročného promýšlení až do důsledků, v nichž se ukáže buď nějaký spor a jakoby konec cesty, anebo naopak, kdy se začnou otvírat nové cesty, buď zcela neprobádané anebo probádané jinými, jejichž texty (a někdy dokonce živé výklady) nám mohou pomáhat dál.

(Písek, 061102-3.)